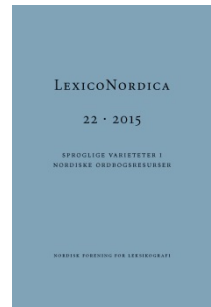

LexicoNordica

Forfatter:	Peter Stray Jørgensen [<i>Slangordbogen. Dansk slang og dagligsprog – underholdning eller seriøs ordbog?</i>]
Anmeldt værk:	Torben Christiansen. <i>Slangordbogen. Dansk slang og dagligsprog</i> . App. Version 2, 2012.
Kilde:	LexicoNordica 22, 2015, s. 205-212
URL:	https://tidsskrift.dk/index.php/lexn/issue/archive

© 2015 LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Slangordbogen. Dansk slang og dagligsprog – underholdning eller seriøs ordbog?

Peter Stray Jørgensen

Torben Christiansen: *Slangordbogen. Dansk slang og dagligsprog.*
App. Version 2, 2012. Pris: 19 DKK.

1. En brugbar app

Slangordbogen. Dansk slang og dagligsprog (version 2, 2012) af Torben Christiansen er en app som kan købes til brug på iPhones, iPads, smartphones og tablets til 19 kr. Den indeholder en egentlig elektronisk slangordbog, et omvendt register med en særlig tematisk indgang og en række serviceafsnit som Forkortelser, Litteratur og Kilder (som app'ens ord og udtryk er hentet fra), Læs om slang. Og der er en vejledning der introducerer både til ordbogen og til hvorfor vi bruger slang og dagligsprog. *Slangordbogen* indeholder 9.000 opslagsord, 4.100 udtryk, 13.600 definitioner, 12.100 citater, 56.200 synonymer og 2.200 oplysninger om etymologi.

At have en slangordbog som app er bare fedt: lige ved hånden på mobil og tablet. Og den gør det godt, både med hensyn til brugbarhed og design: Den er let at slå op og orientere sig i. Dog, da jeg havde købt den og slog op i den første gang, kom jeg midt ind i den og ikke på en orienterende startside. At starte på forsiden var nok bedre for begynderen. Layout og typografi er enkel og tydelig uden forstyrrende pynt. Man finder hurtigt ud af hvordan man skal navigere i ordbogen, og hvad den kan levere.

Figur 1: Startsidens indholdsoversigt.

2. Artiklernes indhold og struktur

I de enkelte opslag er der betydninger, der kan være nogle brugsoplysninger, fx “formen kan variere”, og områdekarakteristikker som (*psyk.*), oplysninger om oprindelse (etymologi), længere udtryk som opslagsordet indgår i, citater der dokumenterer brugen af udtrykket i praksis, og synonymer som man kan klikke sig videre på.

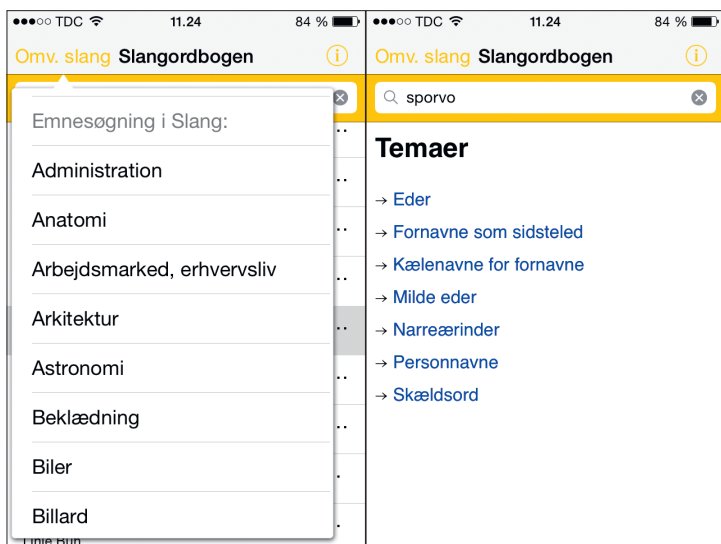

Figur 2: Opslaget *underfrankeret*.

Lige her undrede jeg mig lidt over hvad der konkret menes med (*psyk.*). I forkortelseslisten oversættes det med “psykologi”, og hvad jeg skal bruge det til? Det er også i sig selv grinagtigt når der ved udtryk om kønsorganer står (*anat.*). Jeg kan kun forstå det som en henvisningsmulighed, for der er næppe tvivl om at alle de pågældende udtryk i listen Anatom i den omvendte slagordbog er anatomiske. Det havde nok været klarere med en henvisning til at man kan finde andre anatomiske udtryk ved at slå op under Anatom i det omvendte register. Og når der ved opslagsordet *samba* under oprindelse nævnes “efter *samba* en dans og musikform fra Brasilien”, synes jeg også at det er en unødvendig information, men jeg hører nok heller ikke til den primære målgruppe. Og sådan er der en del hvor man kan diskutere relevansen, men ellers er

det udmærket, både underholdende og rimeligt oplysende om de enkelte udtryk.

I søgefunktionen kan man søge både i hele ordbogen og i kategorier via meget omfattende emne- og temalister med alt fra Billard, Lægemidler, Meteorologi til Sex og fra Eder til Personnavne. Under Biologi er de fleste (alle på nær 3) udtryk om menstruation, og det var nok en mere nærliggende opslagsmulighed i et omvendt register.

Figur 3: Indgange i *Slangordbogens* emne- og temalister.

3. Udvalget af udtryk

3.1. Slang og dagligsprog

Slangordbogens største svaghed er, som jeg ser det, udvalget af udtryk og udtrykkenes karakter af slang eller dagligsprog. Selvom hovedtitlen er *Slangordbogen*, er undertitlen: *Dansk slang og*

dagligsprog, og det sidste, dagligsproget, er en mærkelig rodebunke som både indeholder død slang, ældgamle udtryk som ingen bruger mere, og helt almindelige udtryk som kunne bruges i “pæne” tekster, fx i dronningens nytårstale. Jeg studser over at udtryk som *være sammen* ‘være kærester’ og *være sammen med* ‘have samleje med’ har fundet plads, mens udtryk som *sild*, *salmiakpastillen* og *skår* i betydningen ‘kvindens kønsorganer’ ikke er med, især når der er mange andre ældre og forældede udtryk med. En meget stor del af slang er “den utilbørlige overskriden af grænsen” og “hvad der hører under det liderliges område” (citerer fra den første danske slangordbog, V. Kristiansens *Gadesproget*, 1866), og her savner jeg en række stadig gængse udtryk, fx om de kvindelige kønsorganer: *silden*, *makrellen*, *fisken* og *salmiakpastillen* (det sidste dog historisk, men der er jo mange andre ældgamle udtryk med. Dansk slangs grand old man, Kaj Bom, gjorde altid opmærksom på sammenhængen mellem form, lugt og smag ved disse udtryk). Og så videre: *dusken*, *bananekspresen*, *lysthuset*. Tjek fx i *Slangordbogen* fra Politikens Forlag (6. udg. 2001) i det omvendte register under opslaget *Kønsdele*, kvindens.

3.2. Udvalgelseskriterier

Det er ærgerligt at der på pladsen der er til rådighed, er så mange udtryk som næppe nogen ville undre sig over: *tabe saltbøssen*, om at komme for meget salt i maden! Og *slæbe med hjem* om at tage nogen med hjem til seksuelt samvær; lige den betydning virker ret tilfældig. Man kan vel også slæbe nogen med hjem for at drikke te.

Det er altså svært at gennemskue udvalgelseskriterierne i praksis. Grundlaget for at medtage udtryk med er uklart. Også med hensyn til udbredelsen af slang er der uensartethed om det også gælder helt lokal jargon, jf. fx *saftdrene* om Herfølge Boldklub. *Hvepsene* om Brønshøj Boldklub er med, men ikke *fixerne* om Boldklubben Fix. Under *Femøren* henvises der til ‘forretnings-

bygningen Vesterport i København, men hvad med det grønne koncertområde på Amager, der endda har givet navn til den nærliggende metrostation, for slet ikke at tale om tidligere socialdemokratisk statsminister Anker Jørgensens kælenavn *Femøren* ('lille og blegroed'). Man kan ikke have det hele med, det ved jeg, men man kunne have sat grænsen ved meget lokal jargon.

Her er et tilfældigt udvalg af udtryk hvor pladsen kunne være brugt på mere slangagtige og oplevelsesgivende udtryk: *grumme* ('meget'), *forbandet*, *ungmø*, *foræde sig* ('forspise sig!'), *mas* ('besvær'), *dødhamrende* ('meget'), *unge* ('barn'), *lyv* ('løgn'). Der er i opslagene ingen særlige informationer, forklaringer, anekdoter el.lign. som kunne begrunde hvorfor disse udtryk er taget med. Nogle af udtrykkene, fx *grumme* og *ungmø* er i *Politikens Nudansk Ordbog med etymologi* (3. udg. 2005) angivet som poetiske og ældre, og hverken *forbandet* eller *dødhamrende* markeres på nogen måde som bemærkelsesværdige.

3.3. Alder og forældelse

Jeg ser også problemer med udtrykkenes alder, især om de er brugbare i dag (blandt hvem?). I afsnittet Hvilke ord og udtryk er med i ordbogen? står der:

Ordbogen indeholder både ord og udtryk der er i brug, og ord og udtryk der kendes og forstås, men måske ikke bruges (ret meget) mere. Hovedvægten ligger på nutidig sprogbrug.

Men jeg synes at der er lagt for stor vægt på forældede og lidet brugte ord og udtryk. Se også eksemplerne ovenfor: *grumme* og *ungmø*. Og hvad med benævnelserne på sporvognslinjerne, fx *Teatervognen* 'sporvognslinje 7 i København 1897-1971'? Det er vist kun for gamle mennesker (som måske ikke køber app'er) og

sprognørder. Altså: Hvem er målgruppen? Hvis det er unge mennesker, er der givetvis alt for meget uslang og forældet slang med, og meget dagligt sprog er næppe interessant for dem. Og hvad så med mig (jeg er 69)? Jeg synes det er sjovt med alle betegnelserne på sporvognslinjerne, men det kan næppe heller muntre de unge. Det er 43 år siden den sidste kørte. Jeg har prøvet betegnelserne på sporvognslinjerne af på børn, børnebørn og yngre mennesker (fra 40 og nedefter), og den mest karakteristiske reaktion var: "Og hvad så?"

4. Kilder og litteratur

En del af litteraturhenvisningerne synes at være opstillingsmæssigt tilfældige, og desværre er de ikke annoteret. Der kan ikke søges i litteraturlisterne. I definitionerne af slang savner jeg vores egen omfattende og detaljerede kriterielle definition af slang (*Politikens Slangordbog*, 2001:6-7).

5. Underholdning eller ...?

Jeg går ud fra at et væsentligt formål med app'en er underholdning, og hvis så er, er der alt for meget kedeligt stof. Der bruges for meget plads på den slags udtryk som ingen ville undre sig over. Og undren er en væsentlig del af god slang: Det skal give en "slangoplevelse". Så *Slangordbogen* sætter sig mellem to stole: den underholdende slangapp og den mere seriøse ordbog der tager det hele med, inklusive grammatiske forkortelser.

Men alligevel trods al min brok: *Slangordbogen* er sjov nok, og unge mennesker vil sikkert elske den. Og hvis det er unge der er målgruppen, vil jeg til næste udgave foreslå at ordbogen fokuserer på slang, og at alle de ord og udtryk som dronningen kunne have

brugt i sine nytårstaler, udelades og dermed giver plads til andre spændende udtryk. Der er nok af dem.

Litteratur

Anker-Møller, Søren, Peter Stray Jørgensen & Trine Ravn (2001):
Politikens Slangordbog. 6. udg. København: Politikens Forlag.

Kristiansen, V. (1866): *Bidrag til en Ordbog over Gadesproget og saakaldt Daglig Tale*. Kjøbenhavn: Boghandler H. Hagerups Forlag.

Politikens Nudansk Ordbog med etymologi (2005). 3. udg. København: Politikens Forlag.

Peter Stray Jørgensen
forlagskonsulent, Samfundslitteratur
universitetspædagogisk konsulent
Tuxensvej 30, 1.
DK-2700 Brønshøj
psj@samfundslitteratur.dk